

Un concert, un programa, una idea

El programa d'un concert ha de defensar una idea. Ha de ser una proposta coherent, un discurs que provi d'explicar una tesi. Talment una lliçó. I que el públic la validi o la falsi. Per això són molt d'agrair els enunciats que suggereixen motius com el que ens va plantejar el Quartet Gerhard, un dels millors representants internacionals de la música de corda fregada del país, el proppassat dia 18 de juny de 2021 a l'Auditori Josep Carreras de Vila-seca: *Fins on ens porti l'harmonia* n'era el títol (magnífic, Lluís Castán Cochs, en les explicacions adreçades al públic: didàctic, clar, amè...).

Un recorregut no gens historicista i tampoc apàtrida, sinó justificat per la recerca dels antecedents dels recursos propis del dodecafonisme de l'Escola de Viena en autors pretèrits. Per això del màxim representant català de la poètica d'Arnold Schönberg (1874-1951), el vallenc Robert Gerhard (1896-1970), vam anar a parar a Mozart (1756-1791) i Debussy (1862-1918). Del sistema musical que creà el vienès, Igor Stravinsky (1882-1971) en va dir que no és cap fal·làcia gratuïta i que, doncs, és "perfectament coherent"; en general, sobre les transformacions de la música, Stravinsky afirma que "una renovació només és fecunda quan s'uneix a la tradició". Tanmateix, com bé diu el filòsof i musicòleg Bernat Dedeu, Robert Gerhard encara és un tema pendent als programes concertístics d'aquí.

El programa d'un concert ha de defensar un objecte, allò que es pren com a fi d'una acció, d'un esforç. I, a més de la tria de les obres, el pot defensar també l'ordre amb què les presenta al públic. Que és el que vam constatar al savi plantejament del concert de cant i instruments que va tenir lloc a l'església prioral de Sant Pere de Reus el 27 de juny de 2021, amb Roger Padullés (tenor: versàtil i esplèndid), Josep Maria Manresa (violí: nítid i sensible) i Josep Maria Mas Bonet (orgue positiu: precís i expressiu). El concert constà de dues parts lògicament ben diferenciades: la primera, dedicada a la música profana d'autors castellans dels segles XV i XVI; la segona, a autors germànics i catalans del segle XIX i XX. És a dir, a la primera part, música de compositors hispànics preborbònics; a la segona, compositors europeus postaustríacistes.

Primer, doncs, van sonar les cançons del poeta, dramaturg i músic Juan del Encina (1468-1529), com a mostra de la polifonia castellana de tema profà, d'escriptura simple, amb melodies i ritmes propers a l'estil popular. Les dues obres per a orgue i violí i per a orgue sol que hi vam sentir d'Antonio de Cabezón (v. 1510-1566), organista a la cort hispànica del segle XVI, també hi vam observar com hi utilitza danses i melodies populars. I la cançó anònima *Si no os hubiera mirado*, atribuïda al polifonista sevillà Cristóbal de Morales (1500-1553) pel seu estil imitatiu propi de la seva música sacra, va completar la primera part.

Iniciàrem la segona amb dos 'lieder' del compositor austríac del Romanticisme tardà Hugo Wolf (1860-1903). La primera cançó, *Gebet (Pregària)*, amb text del poeta Eduard Mörike (1804-1875), aspira a l'equilibri espiritual: "No em vulgueu inundar / amb gaire alegria / tampoc amb gaire pena: / en el terme mitjà / hi ha la bona resposta".

La següent, *Schlaffendes Jesuskind (El Nen Jesús que dorm)*, és una serena contemplació, inspirada en una pintura de l'autor barrocc italià Francesco Albani (1578-1660), on veiem el Nen Jesús, adormit damunt la creu, posada a terra (vida i mort, contrast propi del Barroc). Tot seguit, escoltàrem l'obra *Chanson (Cançó)* de Joan Manén (1883-1971), compositor barceloní del qual enguany es commemora el 50è aniversari de la mort: com a excel·lent violinista, va compondre aquesta obra per a violí i orquestra, que, en aquesta avinentesa, vam escoltar amb acompanyament d'orgue. En acabat, el 'lied' *In der Nacht (A la nit)*, del compositor romàntic Robert Schumann (1810-1856), se'ns mostrà com un poema de desamor, traduït i arranjat per un poeta alemany contemporani de Schumann, Emanuel Geibel (1815-1884): "Tothom ha anat, oh cor, a descansar, / tothom dorm, llevat de tu dorm tothom. / L'aflicció sense esperança / et manté

desvetllat fora del llit / i el teu afligit pensament vaga / per la silent pena d'amor".

Finalment, vam poder sentir una obra de Richard Strauss (1864-1949), conegut sobretot per les seves òperes, pels seus poemes simfònics i els seus 'lieder': en vam podem escoltar el lied titulat *Morgen (Demà)*. El text, de forta càrrega romàntica, és de John Henry Mackay (1864-1933), escriptor alemany d'origen escocès, i és una mena de cant a l'esperança, una bona manera de cloure la vetllada musical: "I demà tornarà a brillar el sol / i el camí pel qual jo aniré / ens reunirà, benaurats, de nou, / al bell mig d'aquesta solana terra. / I a la vasta platja, d'onades blaves, / davallarem lentament i en silenci, / ens mirarem als ulls sense dir res / i el mut silenci de la benaurança / caurà per fi feliçment damunt nostre". El tema també expressava, implícitament, l'esperança que el nou orgue per a la ciutat de Reus que està projectat d'instal·lar a la prioral sigui una realitat ben aviat atesa la degradació irreversible que pateix el que ara mateix hi ha col·locat, inadequadament, al cor i per això, mentrestant, el concert es va haver de fer amb un orgue positiu, és a dir, un petit orgue movable, transportable, construït per Isidre Vallès, de Santa Fe del Penedès, sota el guiatge de l'orguener Arrizabalaga, i que té quatre jocs: Bordó de 8', Tapadet de 4', Quinzena de 2' i Dotzena 2 2/3' de mà dreta.

El programa d'un concert ha de defensar un projecte. Ha de sonar a favor del futur, de l'esdevenidor de la música i de l'organologia, és a dir, del conjunt d'instruments que la fa possible: del més primari, la veu, a l'orgue, l'artefacte que ofereix més registres i possibilitats tímbriques. Per això té tot el sentit el concert d'orgue que divendres, 6 d'agost de 2021, a les 8 del vespre, a l'església de Santa Maria de Montblanc, dins del marc de l'Acadèmia Internacional d'Orgue de Montblanc, tindrà lloc en homentage a Josep Maria Mas Bonet i Micheline Carpentier, fundadors d'aquesta Acadèmia l'any 1980 (talment l'Acadèmia Internacional de Quartet, que coorganitzen, a Vic, el Quartet Casals i el Quartet Gerhard). El programa serà una oda al futur perquè hi tocaran els alumnes que participaran al Curs d'enguany amb obres que treballaran fins al dia abans. Hi serem, a la Catedral de la Muntanya, com també s'anomena aquesta monumental construcció montblanquina, la nau gòtica de la qual és un bell exemple del nostre estil nacional (com argumenta Rafel M. Bofill a *L'arquitectura nacional de Catalunya*) per a aplaudir els joves organistes fent sonar l'orgue barroc del temple en honor dels merescudament homenatjats.